

Nødvendigheden af og Berettigelsen til en Expropriation, som man kalder det, anført, at ellers vilde man ikke kunne faae Jernbaner eller Landeveie. Dette er aldeles rigtigt, det kunde man heller ikke faae, saalænge man ikke har fundet paa at danne Jernbaner og Landeveie svævende i Luften, men har dem paa Jorden, og naar det stod i den enkelte Mand's Magt at nægte, at en Jernbane eller en Vei blev ført over hans Mark, saa kunde ethvert saadant Anlæg ikke komme istand. Det er nu vist og sandt, at dette kunde blive til megen Skade for Almeenvellet; men jeg troer ikke, at Forholdene her ere aldeles lige, thi tager man endog et Stykke af en Mand's Lod i et saadant Diemed som det, jeg nævuede, saa lader man ham dog beholde fri Haand over Resten, man lader ham være berettiget til fremdeles at sælge og pantsætte sin Jord og gjøre med den Alt, hvad han har Lyst til inden Lovens Grændser. Men paa den anden Side vil man ligefrem sige til det Folk, her er Tale om: Den Rettighed, I hidtil have havt til selv at forhandle eders Gods, til at sælge, til at pantsætte det eller beholde det, skulle I ikke længere have, vi skulle nok paatage os den Uleilighed at handle for Eder, det være sig nu enten fordi de ikke forstaae det, eller fordi man troer, at det kunde være nogen Anden til Nytte, at Sagen blev taget paa den Maade. Det er sagt, at det har vist sig i den tidligere Landbolovgivning, at Regjeringen i fremfarne Dage tiltroede sig Bemyndigelse til at gjøre Indskrænkninger i Godseiernes Ret, hvorpaa de daværende Godseiere troede at have et ligesaa gyldigt Krav som de nuværende, paa den Ret her tales om; men her er Forholdet heller ikke aldeles lige, thi der er en meget stor Forskjel paa at gjøre Indskrænkninger i en Mand's Raadighed over det Gods, han eter, for derved at afværge Wilkaarlighed, som vi jo desværre maae erkjende ikke udeblev i fordums Dage, og paa at sige til en Mand stik imod hvad der nu igjennem en lang Arrække har været sædvanligt, at han ikke selv maa sælge eller beholde det Gods, han lovligt besidder.

Jeg skal nu slutte og kun tilføie, at jeg aldeles ikke vil stemme mod Lovens yderligere

Behandling, men jeg beder, at man vil optage de Øttringer, jeg her har udtalt efter min bestemte, paa Erfaring grundede, Overbeviisning, i en god Mening, for at de kunne tjene til at give Sagen en saa flersidig Belysning som muligt; og er det end kun et ringe Bidrag, jeg kan yde hertil, har jeg dog, da Sagen er af saamegen Bigtighed, anseet det for min Pligt ikke at tilbageholde dette.

Indenrigsministeren: Naar jeg ikke tidligere har taget Ordet i denne Sag, da er Grunden den, at jeg ikke ganske kunde samstemme med den ærede Forslagsstiller, men jeg dog paa ingen Maade vilde give Anledning til, at Sagen ikke kom under Forhandling her; thi jeg anseer det for at være af megen Bigtighed og for det ene Rigtige, at Sagen bliver nøie og omhyggelig overveiet (hør!) for at begge Parter kunne komme til fuld og klar Bevidsthed om, hvad deres Ret virkelig er, og jeg troer, at vi ene ad den Vei kunne vente dette Spørgsmaal afgjort paa en tilfredsstillende Maade. Da jeg nu har taget Ordet, anseer jeg det imidlertid for min Pligt, klart at udtale, at Hs. Majestæts Regjering ønsker, at Fæstegodsset skal overgaae til Selveiendom (hør! hør!), at Hs. Majestæts Regjering ikke alene ønsker det, men vil stræbe at fremme dette Formaal paa enhver Maade, som kan stemme overens med Lov og Ret (hør! hør!), og at Hs. Majestæts Regjering vil søge at fjerne enhver Hindring, som kan frembyde sig mod dette Formaalets Opnaaelse, men tillige at Regjeringen ikke har kunnet komme til den Overbeviisning, at Almeenvellet virkelig saa nødvendig kræver det, at det kunde retfærdiggjøre, at en Tvangslov nu blev udgivet. Regjeringen har, siger jeg, ikke kunnet komme til denne Overbeviisning, og netop derfor har den ikke turdet slutte sig til den ærede Forslagsstiller's Forslag, da den har troet derved at komme ind paa en meget farlig Vei, paa en Vei, som ikke maa og ikke bør betrædes, medmindre Nødvendigheden ligger klart for Dagen. Regjeringen har saameget mindre troet at kunne gaae ind derpaa, som der er meget god Føie til at antage, at vi ville kunne opnaae det samme Formaal ad en anden Vei, som dog Alle maae